

SINTEZA

la proiectul de hotărâre a Parlamentului privind modificarea Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993 (nr. unic 849/MC/2026)

Participantul la avizare, consultare publică, expertizare	Nr. crt.	Conținutul obiecției, propunerii, recomandării, concluziei	Argumentarea autorului proiectului
Avizare și consultare publică			
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (aviz nr.12-5138 din 04.09.2026)	1.	Pe tot parcursul Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993, se propune substituirea cuvântului „zona” la orice formă gramaticală, cu cuvântul „regiunea” la forma gramaticală corespunzătoare, în scopul uniformizării terminologiei juridice și al asigurării coerenței cu Nomenclatorul unităților teritoriale de statistică al Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 570/2017, precum și al corelării cu terminologia utilizată în legislația privind dezvoltarea regională.	Nu se acceptă. Proiectul nu urmărește restructurarea integrală a Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, ci actualizarea punctuală a datelor aferente monumentelor de arhitectură, inclusiv alinierea localizării administrative a acestora la organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova stabilită prin Legea nr. 764/2001. Pozițiile aferente mormintelor și operelor comemorative de război nu constituie obiect al proiectului și rămân nemodificate.
	2.	Se propune revizuirea delimitării teritoriale prevăzute în cadrul Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, prin trecerea de la actuala structură de trei zone la delimitarea, la cinci regiuni, în concordanță cu clasificarea teritorială relevantă, utilizată în cadrul politicii de dezvoltare regională și al Nomenclatorului unităților teritoriale de statistică al Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 570/2017, și anume: Regiunea Nord, Regiunea Centru, Regiunea Sud, municipiul Chișinău și UTA Găgăuzia. Această ajustare va asigura o mai bună corelare a evidenței patrimoniului cultural cu delimitările teritoriale utilizate în planificarea și monitorizarea politicii de dezvoltare regională și locală. Totodată, delimitarea propusă va facilita identificarea și monitorizarea investițiilor și măsurilor de intervenție destinate protejării și valorificării patrimoniului cultural, inclusiv a celor finanțate din bugetul de stat, ale căror alocări și monitorizare se realizează în profil regional. Prin urmare, utilizarea unei	Nu se acceptă. Nomenclatorul menționat constituie o clasificare teritorială instituită în scopuri statistice și nu substituie organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova stabilită prin lege. Potrivit Nomenclatorului, nivelul NUTS 3 cuprinde șase unități teritoriale de statistică: Nord, Centru, Sud, municipiul Chișinău, UTA Găgăuzia și unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului, și nu cinci regiuni, astfel cum se propune în aviz. O restructurare integrală a Registrului urmează a fi realizată în contextul instituirii noului Registru al monumentelor istorice, după adoptarea noului cadru legislativ în domeniul protejării monumentelor, cu respectarea organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova în vigoare la momentul respectiv. Totuși, pentru a face mai explicit caracterul parțial și tranzitoriu al intervenției, astfel încât să fie clar de ce nu se

		delimitări teritoriale uniforme va contribui la o evidență mai clară a monumentelor și la corelarea acestora cu instrumentele de planificare, finanțare și monitorizare a dezvoltării regionale și locale.	justifică restructurarea integrală a Registrului, Nota de fundamentare se completează, după fraza referitoare la monumentele comemorative, cu următorul alineat: „ <i>Modificările propuse au caracter punctual și nu urmăresc restructurarea integrală a Registrului sau instituirea unei noi sistematizări teritoriale a acestuia. Restructurarea Registrului monumentelor istorice va fi realizată în contextul implementării noului cadru legislativ în domeniul protejării monumentelor istorice, cu respectarea organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova în vigoare la momentul respectiv.</i> ”
Ministerul Apărării (aviz nr. 11/1375 din 09.09.2026)	3.	Lipsa obiecțiilor și propunerilor.	S-a luat act
Congresul Autorităților Locale din Moldova	4.	Neprezentarea avizului în termenul stabilit.	
Avizare și expertizare			
Centrul Național Anticorupție (nr. 06/2/17178 din 22.09.2026. <i>Raport de expertiză anticorupție nr. ELP26/11873 din 22.09.2026)</i>	5.	Concluzia expertizei: Proiectul a fost elaborat de către Ministerul Culturii și are drept scop actualizarea adreselor și altor date de identificare a monumentelor de arhitectură înscrise în Registrul monumentelor și eficacitatea evidenței monumentelor. Proiectul supus expertizei anticorupție a fost publicat pentru consultare publică pe pagina web oficială a Ministerului Culturii, precum și pe portalul guvernamental www.particip.gov.md, fiind asigurat accesul părților interesate la proiectul menționat. Se remarcă că transparența în procesul decizional a fost asigurată integral. În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare. Proiectul promovează interesul public privind asigurarea	S-a luat act

		exactității, transparenței și eficacității evidenței de stat a patrimoniului cultural prin actualizarea datelor de identificare ale monumentelor de arhitectură și alinierea acestora la organizarea administrativ-teritorială actuală a țării.	
Ministerul Justiției (nr. 04/1-11068 din 01.10.2026)	6.	În conformitate cu normele de tehnică legislativă, propunerile de modificare care au un obiect de reglementare identic urmează a fi comasate în cuprinsul unui singur punct. În acest context, la compartimentul „Raionul Anenii Noi”, norma de modificare prevăzută pentru poziția 26, coloana a treia, și norma de modificare prevăzută pentru poziția 113, coloana a treia (sbp. 1.1.12. din proiect), urmează a fi comasate într-o singură propunere de modificare. Aceeași observație se reiterează tuturor cazurilor similare identificate în cuprinsul proiectului. Drept urmare, este necesară reevaluarea tuturor normelor cu obiect de reglementare identic din cuprinsul proiectului, în vederea comasării acestora, după caz, într-o singură propunere de modificare.	Nu se acceptă. Proiectul nu are ca obiect efectuarea unor substituiri generale și uniforme în întreg cuprinsul Registrului monumentelor, ci actualizarea punctuală a unor poziții determinate, în baza informațiilor verificate pentru fiecare monument în parte. În acest sens, normele indicate în obiecție nu au un obiect de reglementare integral identic. Astfel, la poziția 26 se propune exclusiv modificarea coloanei a treia, prin substituirea textului „Sf.” cu textul „Sfinții”, în timp ce la poziția 113, concomitent cu aceeași corectare în coloana a treia, se modifică și informația din coloana a patra privind perioada edificării monumentului. Totodată, utilizarea abrevierii „Sf.” în Registrul în vigoare nu presupune aplicarea unei soluții normative uniforme. În funcție de denumirea concretă a monumentului, aceasta se substituie, după caz, cu formele „Sfântul”, „Sfânta” sau „Sfinții”, iar într-o serie de poziții modificarea denumirii presupune și precizarea ori corectarea hramului, nu doar desfășurarea abrevierii. Prin urmare, proiectul nu conține o modificare generală a textului „Sf.” care ar putea fi aplicată nediferențiat întregului Registru. Având în vedere că Registrul constituie un act cu structură tabelară, iar fiecare rând reprezintă o poziție distinctă, cu date proprii de identificare, denumire, datare și categorie, formularea modificărilor prin raportare la fiecare poziție asigură identificarea neechivocă a elementului modificat, menține succesiunea pozițiilor din Registru și facilitează verificarea corespondenței dintre textul în vigoare, modificarea propusă și textul rezultat. Comasarea unor modificări numai în considerarea coincidenței parțiale a unei operațiuni de substituie ar

			conduce, în cazul pozițiilor în care sunt modificate concomitent și alte coloane, la fragmentarea normei referitoare la aceeași poziție în mai multe puncte ale proiectului. O asemenea soluție ar diminua claritatea și lizibilitatea proiectului și ar îngreuna urmărirea modificărilor operate asupra fiecărei poziții a Registrului. În consecință, se consideră justificată menținerea modalității de redactare potrivit căreia modificările sunt sistematizate succesiv, pe fiecare poziție a Registrului.
	7.	La sbp. 1.1.3, sintagma „poziția 43 se radiază” urmează a fi substituită cu sintagma „poziția 43 se exclude”, întrucât, potrivit regulilor de tehnică legislativă, pozițiile din actul normativ se exclud, dar nu se radiază. Aceeași observație este valabilă pentru toate situațiile similare din proiect.	Se acceptă. Soluția de redactare a fost revizuită prin expunerea integrală a poziției 339 în redacție nouă, sub formă tabelară, întrucât intervențiile propuse vizează concomitent coloanele a treia, a patra și a cincea. Această modalitate de redactare ține cont și de observația privind expunerea integrală a pozițiilor pentru care se modifică mai multe coloane.
	8.	La sbp. 1.3.6, în ceea ce privește poziția 339, se va avea în vedere că textul din coloana a patra nu urmează a fi expus în redacție nouă, astfel cum se propune în proiect. În cazul dat, este necesară formularea modificării prin substituirea textului actual din această coloană cu textul preconizat.	Se acceptă. Modificările propuse au fost operate la proiectul de hotărâre și în tabelul comparativ.
	9.	La sbp. 1.3.7, având în vedere că modificările propuse vizează trei coloane din cadrul poziției 353, se propune ca poziția respectivă să fie expusă în redacție nouă, sub formă tabelară. Sugestia se menține pentru toate situațiile similare din proiect.	Se acceptă. Modificările propuse au fost operate la proiectul de hotărâre și în tabelul comparativ.
	10.	La sbp. 1.5, termenul „GRIGORIPOL” se va reda în forma corectă.	Se acceptă. Termenul a fost corectat.
	11.	La sbp. 1.6.12, urmează a fi revizuită norma introductivă, în special trimiterea la „poziția 570.1”, având în vedere că în noua redacție este prevăzută poziția „573.1.”	Se acceptă. Corectat. Trimiterea a fost corectată prin substituirea „570.1” cu „573.1”
	12.	La sbp. 1.6.12-1.6.15, în partea ce ține de completarea registrului cu pozițiile 573.1-573.4, precizăm că în cazul completării unor elemente de structură consecutive se formulează o singură dispoziție de completare. Reiterăm prezenta observație și în raport cu toate celelalte cazuri similare din proiect.	Se acceptă. Modificările propuse au fost operate la proiectul de hotărâre și în tabelul comparativ.

	13.	La sbp. 1.6.29, din punct de vedere al regulilor de tehnică legislativă aplicabile la elaborarea proiectelor actelor normative, nu este corectă reglementarea modificării sub forma „transpunerii” unei poziții la o altă poziție. În cazul dat, urmează a fi prevăzută, mai întâi, excluderea poziției existente, iar ulterior completarea actului cu o nouă poziție, în redacția propusă. Observația în cauză se menține și pentru sbp. 1.9.34-1.9.36.	Se acceptă. Modificările propuse au fost operate la proiectul de hotărâre și în tabelul comparativ.
	14.	La sbp. 1.8.6, urmează a fi reexaminată trimiterea la „poziția 826”, întrucât textul indicat pentru substituie nu corespunde textului actual.	Se acceptă. Corectat. Trimiterea a fost corectată astfel „poziția 831”
	15.	La sbp. 1.9.9, vizând poziția 1046, coloana a patra, se va revedea textul indicat, întrucât aceasta conține sintagma „Încep. sec. XX”, și nu „Încep. sec. XIX”, cum este indicat în proiect.	Se acceptă. Corectat. „Încep. sec. XIX” a fost substituit cu „Încep. sec. XX”
	16.	Sbp. 1.9.26 și 1.9.27 urmează a fi revizuite, întrucât ambele vizează aceeași poziție, motiv pentru care se impune corelarea intervențiilor propuse.	Se acceptă. Corectat. La sbp. 1.9.26 s-a revizuit textul astfel: „Poziția 1122”
	17.	La sbp. 1.14.19, poziția 283, pentru o redactare clară și precisă, precum și pentru identificarea exactă a adresei vizate de modificare, sintagma „la str. Sf. Andrei” propunem a fi substituită cu sintagma „pentru adresa „str. Sf. Andrei””. Precizăm că enumerarea, în care s-a folosit marcarea prin cratimă „-”, nu este recomandată de regulile tehnicii legislative aplicate la elaborarea proiectelor actelor normative ale Guvernului. Suplimentar, se va ține cont de prevederile art. 52 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, potrivit cărora, în vederea interpretării corecte și aplicării comode a actului normativ, punctele pot fi divizate în subpuncte, care se numerotează prin adăugarea consecutivă a cifrelor arabe, până la gradul de detaliere necesar. În acest sens, la sbp. 1.14.19, modificările aferente poziției 283 urmează a fi structurate și numerotate distinct în subpuncte, în conformitate cu prevederile menționate. În cazul în care în textul actului normativ este utilizat termenul „cifre”, acesta urmează a fi utilizat în mod uniform	Se acceptă. Modificările propuse au fost operate la proiectul de hotărâre și în tabelul comparativ. Modificările aferente poziției 283 sunt structurate la subpct. 1.14.30.1–1.14.30.13.

		pe parcursul întregului text. Astfel, la sbp. 1.14.19, termenul „numărul” urmează a fi reformulat prin utilizarea termenului „cifra”, pentru asigurarea uniformității terminologice.	
	18.	Sbp. 1.14.22, la subcompartimentul „Satul Goian”, atragem atenția că poziția 393 există deja în redacția actuală a actului, chiar dacă nu conține un text sau alte elemente. Prin urmare, în proiect se va prevedea modificarea poziției 393 existente, dar nu completarea cu o poziție nouă.	Se acceptă. Modificările au fost operate la proiectul de hotărâre și în tabelul comparativ.
	19.	La sbp. 1.14.24 se va revedea propunerea de modificare, întrucât aceasta este redactată într-un mod neclar.	Se acceptă. Modificările au fost operate la proiectul de hotărâre și în tabelul comparativ.
	20.	La sbp. 2.1.8, cu referire la poziția 96, se vor revedea cifrele „1832”, întrucât acestea nu corespund celor prevăzute în redacția în vigoare. Aceeași observație este valabilă și pentru sbp. 2.3.7, 2.4.17, 2.12.9.	Se acceptă. Corectat. Cu referire la sbp. 2.1.8 cifrele „1832” au fost corectate în „1833”, la sbp. 2.3.7 cifrele „1840” au fost corectate în „1940”, la sbp. 2.4.17 – corectat în „poziția 616”.
	21.	La sbp. 2.1.10, cu referire la poziția 124, textul „Sf. Arh. Mihail” se va revedea prin raportare la redacția în vigoare.	Se acceptă. Subpct. 2.1.10 a fost reformulat, inclusiv în contextul obiecției privind expunerea în redacție nouă, sub formă tabelară, a pozițiilor pentru care se modifică concomitent mai multe coloane. Astfel, poziția 124 este expusă integral în redacție nouă, motiv pentru care nu mai este necesară indicarea textului din redacția în vigoare care urmează a fi substituit. Totodată, denumirea monumentului a fost precizată, denumirea corectă fiind „Biserica de lemn «Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil»”.
	22.	La sbp. 2.5.1, se va revedea amplasarea poziției 638, întrucât compartimentul „Raionul Edineț” începe cu poziția 666. Totodată, se va revedea textul cuprins în această poziție.	Se acceptă. Corectat. La sbp. 2.5.1 textul „poziția 638” s-a corectat în „poziția 677”
	23.	La sbp. 2.6.1, cu referire la poziția 1044 se va revedea redacția propusă, întrucât în redacția în vigoare nu se regăsește textul „Sf. Nicolae”.	Se acceptă. Norma din proiect a fost reformulată astfel: la poziția 1044, coloana a treia se completează cu textul „„Sfântul Ierarh Nicolae””, iar în coloana a patra textul „Sec.XIX” se substituie cu textul „1863–1883”;

	24.	La sbp. 2.11, se impune revizuirea textului „205S”, în vederea asigurării clarității și evitării interpretărilor ambigue.	Nu se acceptă. Indicativul „205S” reproduce întocmai numărul poziției astfel cum acesta este înscris în redacția în vigoare a Registrului monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat și, prin urmare, este menținut în proiect pentru identificarea exactă a poziției supuse excluderii. La poziția respectivă este înscris un monument de arheologie – „Vadul Turcului, Tumuli 3” –, care, din eroare, nu a fost exclus concomitent cu celelalte poziții aferente monumentelor arheologice. Prin prezentul proiect se remediază această omisiune prin excluderea poziției respective.
	25.	La sbp. 2.12.7, din perspectiva rigorilor tehnicii legislative, transcrierea textului de la poziția 2144 la poziția 2216.1 nu se încadrează în modalitățile de intervenție asupra actelor normative prevăzute de Legea nr. 100/2017. Prin urmare, se impune reexaminarea soluției propuse. Aceeași observație o reiterăm și pentru sbp. 2.12.8.	Se acceptă. Proiectul de hotărâre și tabelul comparativ au fost ajustate. Pozițiile 2144 și 2147 se exclud, iar compartimentul se completează cu pozițiile 2216.1 și 2091.1.
	26.	La sbp. 2.13.9, se impune corectarea trimiterii la poziția „2316”, indicată eronat.	Se acceptă. Corectat. Trimiterea a fost corectată astfel „poziția 2385”
	27.	La sbp. 3.1.2, se va revedea textul propus a fi introdus, prin indicarea poziției la care acesta urmează a fi completat.	Se acceptă. Corectat. Textul normei a fost completat cu textul „la poziția 6”
	28.	La sbp. 3.3.3, norma de modificare urmează a fi revizuită sub aspectul numerotării poziției cu care se propune completarea anexei. Astfel, se indică „se completează cu poziția 46.1”, deși poziția 46.1 este prevăzută la sbp. 3.2.10, în cadrul unui alt compartiment al anexei, iar conținutul propus la sbp. 3.3.3 se referă la obiectivul „Sadîc – Biserica „Sfântul Ioan Botezătorul”, căruia îi este atribuit numărul 75.1. În acest sens, numerotarea poziției urmează a fi verificată și corelată cu structura și succesiunea pozițiilor din anexa modificată.	Se acceptă. Corectat. La sbp. 3.3.3 textul „poziția 46.1” a fost corectat în „poziția 175.1”